

Junior Ranger
Parks Dinarides

PROGRAM

**„MLADI RENDŽERI U ZAŠTIĆENIM
PODRUČJIMA DINARSKOG LUKA”**

Junior Ranger

Parks Dinarides

SADRŽAJ

Mladi ljudi kao ambasadori svojih zaštićenih područja u Parkovima Dinarskog luka	5
Program Mladi rendžeri u zaštićenim područjima Dinarskog luka	6
Tematska cjelina I – Akcije u zaštićenom području sa nadzornicima	7
Tematska cjelina II – Istraživačke aktivnosti u parku	8
Tematska cjelina III – Ekosistemske usluge parka	10
Tematska cjelina IV – Bespravne aktivnosti u parku	11
Tematska cjelina V – Posjeta drugom zaštićenom području	12
Uvodna komunikacija sa učesnicima Programa, igre upoznavanja	12
Utisci učesnika Programa	20

Parkovi Dinarida – Mreža zaštićenih područja Dinarida

Mrežu Parkova Dinarida čini 105 zaštićenih područja iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Kosova*, Sjeverne Makedonije, Slovenije i Srbije. Članovi Parkova Dinarida su takođe i fizička lica, ljubitelji prirode i prijatelji mreže od njenog osnivanja. Službena asocijacija „Parkovi Dinarida – mreža zaštićenih područja Dinarida” osnovana je u Podgorici krajem 2014. godine i sjedište mreže je u Podgorici.

Organizacija ima za cilj da svojim djelovanjem iskaže i realizuje zajednički interes unapređenja zaštite prirode i održivog razvoja i pospješi saradnju između zaštićenih prirodnih dobara zemalja Dinarskog luka. Ta saradnja se primarno odnosi na unapređenje prirodnih i kulturnih vrijednosti zaštićenih prirodnih dobara Dinarida, njihovoj promociji i podršci zahtjevima zaštićenih prirodnih dobara i primjeni dobrih praksi održivog razvoja i upravljanja.

Tematska područja na kojima se zasniva rad organizacije obuhvataju:

- Zaštitu biodiverziteta i razvoj zaštićenih područja;
- Održivi regionalni razvoj i kvalitet življenja;
- Saradnju sa međunarodnim organizacijama i institucijama;

- Razvoj ekološke svijesti za održivi razvoj;
- Brendiranje zaštićenih dinarskih područja.

Razvojem i implementacijom **Programa Mladi rendžeri u zaštićenim područjima Dinarskog luka** želimo da doprinesemo razvoju ekološke svijesti i podsticanju mladih koji gravitiraju zaštićenim područjima da aktivno uzmu učešće u očuvanju i aktivnostima koje se sprovedu u zaštićenim područjima.

Program se zasniva na praksama i aktivnostima koje se sprovedu u zaštićenim područjima Evrope, a na inicijativu EUROPARC federacije.

Ciljevi Junior Ranger Programa:

Junior Ranger Program u evropskim zaštićenim područjima pokrenut je na inicijativu EUROPARC federacije prije 20-ak godina. Osmišljen je za implementaciju praktičnih programa aktivnosti čuvara parka i namijenjen je mladima koji žive u zaštićenim područjima ili blizu njih.

Ciljevi Junior Ranger programa su:

- Kreiranje mreže mladih ljudi koji učestvuju u zaštiti prirode i djeluju kao branioci svog zaštićenog područja.
- Unapređenje svijesti o prirodnim, kulturnim, društvenim i ekonomskim vrijednostima zaštićenih područja.
- Jačanje prijateljstva i društvene odgovornosti među mladima kroz uključivanje u postizanje zajedničkih ciljeva očuvanja prirode.

Osim toga, program podržava širu evropsku saradnju između partnerskih zaštićenih područja, koji međusobno razmjenjuju informacije i iskustva.

Sveobuhvatna svrha programa je promovisati podršku zajednice za zaštićena područja, pružiti mogućnosti lokalnim mladima da budu angažovani u radu parkova kako bi saznali više o njima. Primarna ciljna grupa su dakle mladi koji žive u lokalnim zajednicama u blizini parkova.

MLADI LJUDI KAO AMBASADORI SVOJIH ZAŠTIĆENIH PODRUČJA U PARKOVIMA DINARSKOG LUKA

Program Mladi rendžeri u zaštićenim područjima Dinarskog luka usmjeren je na edukaciju mladih o ulozi, vrijednostima i radu lokalnog zaštićenog područja, njegovom značaju za rekreaciju, lokalno zapošljavanje, privredu i turizam. Rad sa mladima je investicija u budućnost. Mladi ljudi mogu biti naši budući volonteri ili profesionalni zaštitari, stručnjaci, vlasnici zemljišta, možda čak i donosioci odluka (političari), a možda se među njima nađe i budući sponzor. Oni su ti koji poznaju, razumiju i podržavaju ideje zaštite prirode i parkova.

Uz zaštitu prirode, očuvanje kulturnih vrijednosti, istraživanje i promovisanje razvoja u skladu s prirodom, edukacija je najvažniji zadatak zaštićenih područja. Program Mladi rendžeri u zaštićenim područjima Dinarskog luka je na neki način kombinacija svega navedenog i u njegovom sprovođenju

najvažniju ulogu imaju zaposleni u zaštićenom području. Rad sa mladima takođe povećava znanje, samopouzdanje, zadovoljstvo i motivaciju za rad nadzornika.

PILOT PROGRAM MLADI RENDŽERI U ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA DINARSKOG LUKA U NP LOVČEN

Program Mladi rendžeri u zaštićenim područjima Dinarskog luka sproveden je u NP Lovćen (Crna Gora) i fokus programa bio je usmjeren na uključivanje mladih u proces rada sa rendžerima (nadzornicima). Mladi su stekli pravo radno iskustvo u zaštiti prirode. Program je pružio širok spektar aktivnosti koje se između ostalog bave: terenskim aktivnostima, istraživanjima flore i faune, komunikacijom sa lokalnim stanovništvom i posjetiocima parka, posjetama drugim zaštićenim područjima.

Cilj je bio da mladi ljudi razumiju bolje koncept zaštite prirode i zaštićenih područja što sugerise povećanu podršku idealima zaštićenih područja i prednostima koje oni mogu donijeti lokalnim zajednicama i društvu. Stečeno iskustvo i znanje kroz Program Mladi rendžeri u zaštićenim područjima Dinarskog luka mladi ljudi će podijeliti sa roditeljima, školskim prijateljima i drugima u svojoj lokalnoj zajednici, što implicira dalje pozitivne efekte.

Program je zabavnog karaktera, ali u stvarnosti je to škola života koja nas uči kako živjeti s prirodom i što više je čuvati za buduće generacije.

PROGRAM MLADI RENDŽERI U ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA DINARSKOG LUKA¹

Glavni ciljevi programa:

- uključiti mlade koji žive u zajednicama u parku ili njegovoj blizini,
- informisati mlade o namjeni nacionalnog parka i značaju zaštićenih područja,
- prezentovati ulogu nadzornika i uključiti mlade u njihov rad,
- uključiti roditelje, nastavnike itd.,
- izgraditi podršku zajednice.

Model **Programa Mladi rendžeri u zaštićenim područjima Dinarskog luka** sastoji od sljedećih kriterijuma i preporuka:

- traje od 5 do 8 dana;
- razvija različite vještine učesnika;
- u program je uključeno 10–15 mladih;
- daje odgovornost mladima;
- mladi moraju biti sličnih godina (13–16 godina);
- uključuje roditelje i druge grupe;
- program mora da bude dobro strukturiran;
- odgovara potrebama mladih;
- jasan tematski fokus;
- isporučuje se sa entuzijazmom;
- aktivnosti se uglavnom sprovode na terenu;
- jasne odgovornosti osoblja koji vode i sprovode program;

- u slučaju nepovoljnih vremenskih prilika moraju biti pripremljene rezervne ali adekvatne aktivnosti u zatvorenom prostoru;
- kod pripreme programa treba razmišljati o nadogradnji programa (follow up);
- podržava se grupna etika.

Razvijanje programa:

- razviti okvirni program – nacrt programa
- jasan tematski fokus
- odabir tema
- odabir aktivnosti.

Program Mladi rendžeri u zaštićenim područjima Dinarskog luka sa pilot projektom u NP Lovćen, Crna Gora, sastoji se iz sljedećih tematskih cjelina:

- Akcije u zaštićenom području sa nadzornicima;
- Istraživačke aktivnosti u parku;
- Bespravne aktivnosti u parku;
- Ekosistemske usluge parka;
- Edukacija o drugim zaštićenim područjima.

¹ Program je razvijen po uzoru na EUROPARC Junior Ranger Program

Tematska cjelina I

Akcije u zaštićenom području sa nadzornicima

Akcije u zaštićenom području sa nadzornicima podrazumijevaju niz aktivnosti koje se sprovode u cilju boljeg razumijevanja zaštite prirode i unapređenja stanja područja i podrazumijevaju teorijski i praktični dio. U okviru ove tematske cjeline u NP Lovćen sprovede se sljedeće aktivnosti:

Teorijski dio –

Predstavljanje rada rendžera u zaštićenim područjima

Metod: služba fizičke zaštite u zaštićenom području pripremiće prezentaciju za učesnike na temu predstavljanja rendžera (nadzornika), šta oni to rade, koje aktivnosti sprovode i sl.

Cilj: upoznavanje učesnika sa radom rendžera i važnosti koju oni imaju u zaštiti prirode.

Praktični dio – Aktivnosti na unapređenju infrastrukture parka

Aktivnost 1.1. Uređivanje staze za boso hodanje

Metod: Grupa od 15 učesnika sa mentorom sakupljaće materijal iz prirode (šišarke, kamenčiće, mahovinu i lišajeve) kojim će dopuniti poligone odnosno formirati stazu za boso hodanje. Učesnici će pripremiti fotodokumentaciju i sa mentorom predstaviti postignute rezultate u vidu postera.

Cilj: uključiti mlade ljude u konkretne aktivnosti na terenu kako bi se jačao volonterski duh i razvijao osjećaj zajedništva i doprinosa društvu.

Materijal: potrebno je učesnicima obezbijediti rukavice i kese za sakupljanje materijala iz prirode.

Aktivnost 1.2. Krećenje odmorišnog mobilijara ispred Centra za posjetioce na Ivanovim koritima

Metod: Grupa od 15 učesnika dobiće zadatak da ofarbaju mobilijar ispred Centra za posjetioce na Ivanovim koritima. Učesnici će pripremiti fotodokumentaciju i sa mentorima predstaviti postignute rezultate u vidu postera.

Cilj: uključiti mlade ljude u konkretne aktivnosti na terenu kako bi se jačao volonterski duh i razvijao osjećaj zajedništva i doprinosa društvu.

Materijal: rukavice, četke za farbanje i farba u tamno zelenoj boji.

Aktivnost 1.3 Akcija čišćenja otpada šireg područja lokaliteta Ivanova korita

Metod: Grupa od 15 učesnika dobiće zadatak da sakupi otpad na području Ivanovih korita. Otpad će se sakupljati odvojeno: staklo, plastika, metal, papir. Na kraju će se napraviti analiza sakupljenog otpada i učesnici će se kroz prezentaciju upoznati sa problematikom upravljanja otpadom. Nakon sprovedene aktivnosti učesnici će sa mentorima pripremiti poster na navedenu temu koji će prikazati postignute rezultate.

Cilj: uključiti mlade ljude u konkretne aktivnosti na terenu

kako bi se jačao volonterski duh i razvijao osjećaj zajedništva i doprinosa društvu.

Materijal: rukavice (od debljeg materijala) i kese za sakupljanje otpada.

Aktivnost 1.4. Anketiranje posjetilaca zaštićenog područja

Metod: 15 učesnika će dobiti zadatak da sprovede anketu među posjetiocima parka na lokalitetu Ivanova korita – Njegošev mauzolej. Učesnicima će predavači obezbijediti već pripremljene anketne listove. Nakon sprovedenog anketiranja, učesnici će sa mentorima obraditi podatke i predstaviti ih u vidu postera.

Cilj: prikupljanje podataka o stavovima posjetilaca parka u vezi sa različitim temama, učenje o informacijama koje su važne upravljaču zaštićenog područja, kao i upotrebi tih podataka.

Materijal: odštampani anketni listovi, hemijske.

Aktivnost 1.5. Postavljanje kamera zamki za istraživanje krupnih sisara

Metod: 15 učesnika će dobiti zadatak da sa mentorima postave kamere zamke na tri lokacije u parku. Učesnici će pripremiti fotodokumentaciju i sa mentorima predstaviti postignute rezultate u vidu postera.

Cilj: edukacija učesnika o načinima sprovođenja monitoringa krupnih sisara, kao i upotrebi prikupljenih podataka.

Materijal: tri kamere zamke.

Tematska cjelina II Istraživačke aktivnosti u parku

Istraživačke aktivnosti u parku podrazumijevaju uključivanje mladih u aktivnosti koje sprovode zaposleni parka u cilju praćenja stanja određenih promjena u prirodi i prikupljanje podataka sa terena. Aktivnosti koje se sprovode podrazumijevaju sljedeće:

Aktivnost 2.1. Istraživanje prisustva krupnih sisara

Metod: aktivno istraživanje na utvrđenom transektu pronalaskom tragova krupnih sisara.

Cilj: edukacija učesnika o značaju monitoringa krupnih zvijeri i upotrebnosti tih podataka u cilju njihove zaštite.

Najčešće primjenjivana metoda za monitoring sisara je metoda transeкта. Ova metoda podrazumijeva praćenje i bilježenje svih tragova prisutnosti sisara duž definisanog transeкта. To uključuje praćenje izmeta, dlaka, pronalaženje skloništa/brloga, ostataka plijena, otisaka, kostiju i drugih tragova. Koristeći ovu metodu djeca će s biologom, istraživati sisare u okolini Ivanovih korita. Naučiće da prepoznaju tragove prisustva pojedinih vrsta, steći će znanja o biologiji i ekologiji pojedinih vrsta sisara i značaju njihovog očuvanja u cjelokupnom ekosistemu.

Aktivnost 2.2. Monitoring slijepih miševa

Metoda: Mreženje i ultrazvučna detekcija – sa djecom se u sumrak, postave mreže na prethodno definisana mjesta. Nakon toga, primijeniće se ultrazvučna detekcija, s obzirom na poznatu činjenicu da se slijepi miševi orijentišu i love pomoću eholokacije – prirodnog sofisticiranog sistema. Ova metoda je jedan od najprimjenjivijih načina istraživanja slijepih miševa i igra značajnu ulogu kao neinvazivna tehnika za istraživanje njihove rasprostranjenosti i ekologije.

Cilj: Edukacija učesnika o značaju monitoringa slijepih miševa i upotrebnosti tih podataka u cilju njihove zaštite. Na ovaj način djeca će se upoznati sa biologijom i ekologijom slijepih miševa i njihovim značajem u cjelokupnom ekosistemu, kao i sa značajem važnosti njihove zaštite i očuvanja.

Materijal: Za identifikaciju slijepih miševa koristiće se ručni ultrazvučni detektor (Batlogger M) na odabranim transektima, kao i ispred objekata gdje je utvrđena njihova prisutnost. Ova metoda zahtijeva upotrebu specijalnog ultrazvučnog detektora za slijepe miševe, kao i odgovarajućeg audio snimača i specijalizovanih softverskih alata za analizu zabilježenih ultrazvučnih signala.

Aktivnost 2.3. Monitoring određenih vrsta ptica

Metoda: Osmatranja iz tačke i izrada mapa ptičijih zvukova. Metoda osmatranja iz tačke zasniva se na direktnom okularnom registrovanju pojedinih vrsta ptica. Kod ove metode osmatranje se vrši na mjestima gdje je frekvencija

vrsta najveća. Obično se to radi na mjestima gdje se vrste hrane, piju vodu ili se gnijezde. Osmatranje se obično obavlja na više tačaka unutar istraživanog područja, i utvrđuje se brojno stanje kao i razlika polova i starosna struktura, ukoliko je to moguće. Sa djecom bi posjetili bukovu i četinarsku šumu kako bi se bolje upoznali sa metodama rada i značajem jednog ovakvog monitoringa.

Cilj: Edukacija djece o značaju monitoringa ptica i upotrebnosti tih podataka u zaštiti prirode.

Materijal – Dvogledi, ključ za determinaciju „Collins”.

Aktivnost 2.4. Monitoring dnevnih leptira

Metoda: Linijski transekti sa izabranim osmatračkim tačkama – monitoring dnevnih leptira će se sprovoditi metodom linijskih transekata. Transekt se uspostavlja na licu mjesta i leptiri se broje duž te staze pod prihvatljivim vremenskim uslovima. Prilikom planiranja samog terena pratiće se vremenska prognoza i biraće se dani bez kiše, bez povećane i srednje oblačnosti (ispod 50%) i bez vjetra (vjetar do 20 km/h). Za hvatanje leptira koristiće se entomološka mreža. Nakon hvatanja leptira u slučaju njegovog lakog prepoznavanja isti se pušta iz mreže, dok u slučajevima kada primjerak zahtijeva dodatnu detaljniju determinaciju, primjerak će nakon ulova biti usmrćen. U tu svrhu koristiće se staklena teglica sa metalnim poklopcem na navoj, koja je do pola ispunjena kuglicama vate koje su prethodno natopljene 96% etanolom. Ulovljeni primjerak se iz mreže natjera u staklenu teglicu, prilikom čega se vodi računa da se

isti ne dodiruje prstima.

Cilj: edukacija djece o značaju monitoringa dnevnih leptira i upotrebnoj vrijednosti tih podataka u zaštiti prirode.

Materijal: nabavka 3 mreže za hvatanje leptira, ključ Tolman T., Collins Butterfly Guide, 2008, staklena tegla sa 96% etanolom.

Tematska cjelina III Ekosistemske usluge parka

U okviru ove cjeline, mladi će se upoznati sa ekosistemskim uslugama. Aktivnosti podrazumijevaju prezentaciju, interaktivnu igru i aktivnosti na terenu – razgovor sa lokalnim stanovništvom.

Aktivnost 3.1. Prezentacija o ekosistemskim uslugama

Metod: Mentori odabrani za ovu oblast pripremiće PPT prezentaciju na temu „Ekosistemske usluge”. PPT će se održati u zatvorenom prostoru.

Cilj: edukacija mladih o značaju i uslugama koje nam pruža zaštićeno područje odnosno očuvana priroda.

Materijal: laptop, projektno platno, video beam.

Aktivnost 3.2. Interaktivna igra „Mreža života: svaka vrsta se računa!”

Metod: Grupa treba da formira krug. Neko treba da započne tako što će reći (na primjer): „Ja sam vodomar i jedem ribu”,

a zatim da baci klupko vunice osobi koja glumi „ribu”. Ta osoba hvata vunicu, drži je i nastavlja: „Ja sam riba i volim da jedem punoglavce”, a zatim baca vunicu učesnici koja glumi punoglavca dok pri tom i sama drži nit vunice. Ta učesnica bi mogla da kaže: „Ja sam punoglavac i larve vilin konjica vole da me jedu” i tako dalje. Ne zaboravite da uvrstite i neke biljke, ptice ili gljive, pa čak i ljude, tako da cijela mreža uključi veći broj različitih vrsta. Na primjer učesnica koja je sova može da kaže: „Ja najviše volim da napravim svoje gnijezdo u duplji stare bukve”. Povezanost između vrsta ne mora da se odnosi isključivo na ishranu. Na kraju, kada svi uđu u mrežu i drže jednu, dvije ili tri niti (ako su više puta pomenuti), grupa može da se nagne unazad držeći se samo za niti vunice u rukama. Ovo može da ima iznenađujući efekat. Ekosistem je kao jaka mreža u kojoj je svaki član važan. Da biste to dokazali, jedna ili dvije učesnice mogu da puste svoje niti, a grupa da pokuša ponovo da se nagne unazad. Mreža je malo izgubila svoju čvrstinu. Nakon toga još dvije ili tri učesnice mogu da puste svoje niti uz informaciju zašto su ove vrste nestale iz ekosistema. To dovodi do još većeg slabljenja mreže i može da se dogodi da preostale učesnice mogu da naprave čak cio korak unazad zbog olabavljenih niti.

Cilj: razumijevanje međusobne povezanosti živih bića u ekosistemu, kao i razumijevanje kako nestanak nekih vrsta utiče na sve ostale vrste i ravnotežu u ekosistemu.

Materijal: vunica otporna na kidanje ili tanak kanap, papir i hemijske olovke, ljepljiva traka.

Aktivnost 3.3. Razgovor sa lokalnim stanovništvom na području NP Lovćen

Metod: Formiraće se pet grupa od po 5 učesnika, koji će sa mentorima obići lokalno stanovništvo i sprovesti anketu. Učesnici će anketirati lokalno stanovništvo na osnovu već pripremljenih anketnih listova.

Cilj: doprinijeti socio-ekonomskoj analizi lokalne zajednice u NP Lovćen;

Materijal: anketni listovi, transport učesnika.

Tematska cjelina IV Bespravne aktivnosti u parku

U okviru ove tematske cjeline, mladi će se upoznati sa konkretnim aktivnostima nadzornika. U okviru ove cjeline sprovede se teorijske i praktične aktivnosti.

Aktivnost 4.1. Prezentacija nadzornika o bespravnim aktivnostima unutar parka

Metod: Mentori odabrani za ovu oblast pripremiće PPT prezentaciju na temu „Bespravne aktivnosti u zaštićenom području”. PPT će se održati u zatvorenom prostoru.

Cilj: Edukacija mladih o bespravnim aktivnostima u parku i bliže upoznavanje sa radom nadzornika.

Materijal: laptop, projektno platno, video beam.

Aktivnost 4.2. Obilazak područja u cilju sprovođenja nadzora unutar zaštićenog područja

Metod: Mentori odabrani za ovu oblast formiraće tri grupe od po 5 učesnika koji će se rotirati shodno definisanim aktivnostima kao što su: kontrola prostora, kontrola doznake stabala, kontrola naplate ulaznica, provjera kamera zamki.

Materijal: transport učesnika.

Tematska cjelina V Posjeta drugom zaštićenom području

Aktivnost 5.1. Posjeta Nacionalnom parku Biogradska gora

Metod: U saradnji sa drugim parkom, u ovom slučaju NP Biogradska gora, osmisliće se aktivnosti u cilju prezentovanja prirodnih vrijednosti parka kao i rada rendžera u ovom zaštićenom području.

Cilj: Djeca će se upoznati sa planinskim ekosistemima NP Biogradska gora, ledničkim jezerima, tresetnim staništima, nastankom Biogradskog jezera (ledničkog porijekla), katunskim načinom života, karakterističnom florom i faunom.

Uvodna komunikacija sa učesnicima Programa, igre upoznavanja

Uvodna komunikacija i igre sa učesnicima na edukacijama su ključne jer pomažu u stvaranju pozitivne i angažovane atmosfere, kao i u izgradnji međusobnog povjerenja i saradnje.

Evo nekoliko razloga zašto su uvodne igre i komunikacija važne:

1. Razbijanje leda: Uvodne igre služe kao "ledolomci" koji pomažu učesnicima da se osjećaju opuštenije i manje nervozno. Time se smanjuje početna nelagoda koja često prati upoznavanje novih ljudi ili učestvovanje u novim aktivnostima.
2. Izgradnja povjerenja i timskog duha: Igre i aktivnosti koje podstiču interakciju i zajednički rad pomažu u jačanju timske dinamike. Kada učesnici zajedno učestvuju u zabavnim ili izazovnim aktivnostima, lakše razvijaju međusobno povjerenje i osjećaj zajedništva.
3. Motivacija i angažovanje: Kroz uvodne aktivnosti, učesnici se podstiču da se aktivno uključe i doprinesu. Igre mogu biti zabavne i motivišuće, što povećava nivo energije i entuzijazma u grupi, što je važno za produktivnost i uspjeh radionice.
4. Upoznavanje učesnika: Uvodne igre pomažu učesnicima da se upoznaju i saznaju više jedni o drugima, što je

posebno korisno ako se radi o grupi koja se prvi put susreće. Tako se stvara osjećaj zajedništva i pripadnosti grupi.

5. Stvaranje pozitivne atmosfere: Dobar početak radionice sa zanimljivim i opuštajućim aktivnostima može doprinijeti stvaranju pozitivne atmosfere u kojoj se svi osjećaju dobrodošlo i otvoreno za učešće.
6. Podsticanje kreativnosti i fleksibilnosti: Igre često zahtijevaju kreativno razmišljanje i fleksibilnost. Na taj način, učesnici se pripremaju za dalji rad koji može zahtijevati slične vještine, kao što su inovativno razmišljanje i prilagođavanje promjenama.
7. Otkrivanje dinamike grupe: Facilitatori radionica mogu koristiti uvodne igre i komunikaciju kao priliku da procijene dinamiku grupe, identifikuju potencijalne lidere, introverte, ekstroverte ili druge važne karakteristike grupe koje mogu oblikovati dalji tok radionice.

Naposljetku, uvodna komunikacija kroz igre pomaže u stvaranju otvorenog, sigurnog i kohezivnog okruženja koje je osnova za uspješan i produktivan rad na radionicama.

IGRA ZA UPOZNAVANJE: DVIJE TAČNE, JEDNA LAŽNA

Cilj: za grupu čiji se članovi još uvijek ne poznaju.

Broj učesnika: 10–35.

Metoda: Svi učesnici na papir A4 formata napišu tri izjave o sebi i zalijepe ga na grudi tako da svi mogu da pročitaju

šta piše na papiru. Dvije izjave moraju da budu tačne, a jedna lažna. Upustite se u ćaskanje sa drugima i saznajte o njihovim hobijima i malim lažima!

Materijal: A4 papir, flomasteri, selotejp.

Trajanje: 20 minuta (u zavisnosti od broja učesnika može da traje i duže).

Napomena: Nije važno da zaista upoznate sve učesnike. Važnije je da učesnici u velikoj grupi počnu da se kreću, zagrijavaju, razgovaraju, da izgube svoje strahove i stidljivost. Možete je igrati sa svim uzrastima i stvoriti opuštenu atmosferu u grupi.

Igra za upoznavanje: Da li ste ikada...?

Cilj: pravljenje dobre atmosfere u grupi, informisanje o predznanjima i stavovima učesnika, izgradnja povjerenja, zabava.

Broj učesnika: 10–40.

Metoda: Učesnici stanu u krug. Edukator objašnjava da će kroz pitanje „Da li ste ikada?“ navoditi različite stvari koje se odnose ili ne odnose na učesnike. Učesnici na koje se odnosi utičavaju u krug i „bacaju pet“ jedni drugima. Lista pitanja može poslužiti da edukator bolje upozna polaznike i dobro je da unaprijed bude pripremljeno 10–15 pitanja (ona mogu biti uopštena ili u vezi sa temom dana).

Materijal: 10–15 pitanja za aktivnost.

Trajanje: 10 minuta (može da traje i duže ako je grupa raspoložena).

AGENDA LJETNJE ŠKOLE – Program „Mladi rendžeri u zaštićenim područjima Dinarskog luka”

Dan I – 05.07.2024.

Dolazak učesnika na Ivanova korita

Odmor i smještaj učesnika

Igre za upoznavanje učesnika

Prezentacija Programa „Mladi rendžeri”

Pitanja i odgovori

Prezentacija rada nadzornika u zaštićenim područjima

Pitanja i odgovori

Večera

Druženje sa učesnicima, društvene igre

Dan II – 06.07.2024.

Doručak		
Grupa I	Grupa II	Grupa III
Uređivanje staze za boso hodanje	Krećenje odmorišnog mobilijara	Akcija čišćenja otpada /Analiza prikupljenog otpada
Priprema postera sa mentorima o sprovedenim aktivnostima		
Ručak		
Završetak prethodno započetih aktivnosti		
Anketiranje posjetilaca na Ivanovim koritima i obrada podataka sa mentorom (grupa koja završi prva ide na anketiranje posjetilaca)		
Značaj očuvanja zaštićenih područja – Parkovi Dinarida i Udruga Dinarica		
Zaštićeno područje iz snova, zadatak učesnicima		
Večera		
Druženje sa učesnicima, društvene igre		

Dan III – 07.07.2024.

Doručak		
Uvodno predavanje – Istraživanja u zaštićenim područjima – Nacionalni parkovi Crne Gore		
Grupa I	Grupa II	Grupa III
Terenska aktivnost	Terenska aktivnost	Terenska aktivnost
Monitoring dnevnih leptira	Monitoring ptica	Monitoring velikih zvijeri i postavka kamera zamki
Ručak		
Priprema postera sa mentorima o sprovedenim aktivnostima		
Posjeta Mauzoleju i anketiranje posjetilaca		
Značaj očuvanja zaštićenih područja – Parkovi Dinarida i Udruga Dinarica		
Zaštićeno područje iz snova, zadatak učesnicima		
Večera		
Druženje sa učesnicima, društvene igre		

Dan IV – 08.07.2024.

Doručak
Odlazak u NP Biogradska gora
Posjeta Info centru u Kolašinu
Obilazak prašume Biogradska gora
Upoznavanje sa radom rendžera u parku
Ručak
Povratak na Ivanova korita
Pravljenje postera sa mentorima
Druženje sa učesnicima, društvene igre

Dan V – 09.07.2024.

Doručak		
Prezentacija o ekosistemskim uslugama		
Igra – Mreža života		
Grupa 1	Grupa 2	Grupa 3
Zadatak – ekosistemske usluge	Zadatak – ekosistemske usluge	Anketiranje lokalne zajednice
Ručak		
Bushcraft aktivnosti		

Pravljenje postera sa mentorima

Sportske igre

Večera

Druženje sa učesnicima, društvene igre

Dan VI – 10.07.2024.

Doručak		
Prezentacija o bespravnim aktivnostima u parku, izazovima u radu rendžerske službe		
Grupa 1	Grupa 2	Grupa 3
obilazak područja kao primjera bespravnih aktivnosti	kontrola naplate ulaznica	kontrola doznake stabala
Ručak		
Grupa 1	Grupa 2	Grupa 3
obilazak područja kao primjera bespravnih aktivnosti	kontrola doznake stabala i kontrola naplate ulaznica	obilazak područja kao primjera bespravnih aktivnosti i kontrola naplate ulaznica

Pravljenje postera sa mentorima

Sportske igre

Večera

Druženje sa učesnicima, društvene igre

Dan VII – 11.07.2024.

Pakovanje učesnika i doručak

Svečana dodjela diploma

Odlazak učesnika

UTISCI UČESNIKA PROGRAMA

Kamp

„Mladi rendžeri” je jedno lijepo iskustvo koje ću uvijek pamtit i koje će uvijek ostati u mojim mislima. Obilježavaju ga prelijepi događaji, dosta naučenih lekcija iz dosta različitih oblasti, i ono najvažnije nova drugarstva. U kamp sam ušla sa malo znanja o poslovima kojima se bave rendžeri, a izašla sa jako puno novih informacija i zanimljivosti. Poslije kampa sam se još više zainteresovala što se tiče te oblasti. Način na koji smo se svi povezali je nestvaran. Kao što je društvo iz Bosne i Hercegovine došavši kod nas naučilo nešto i o ovim našim područjima, tako smo i mi o njihovim. Jako je lijepo što su se ove edukacije proširile i na naše prostore. Ovaj kamp je jedno prelijepo iskustvo koje bih voljela da se ponovi i isto tako želim da se što više djece upozna, edukuje i stekne nova znanja isto kao što smo i mi. Trenutke provedene tamo ću uvijek pamtit i svima ću uvijek prepričavati. Na kraju želim da se zahvalim organizatorima i svima koji su nam uljepšali boravak u kampu i poželim im svu sreću u daljem radu.

Vjera Perišić, Prijestonica Cetinje

Sreća je u malim stvarima i zajedničkim momentima. Voljela bih da ponovo osjetim tu ispunjenost prirodom i da opet mogu naučiti nešto novo i drugačije. Puno je utisaka i uspomena i mnogo sam srećna zbog toga, a prije svega, voljela bih da se ovaj program ponovo realizuje na istom mjestu sa istim ljudima.

Zorana Jovović, Prijestonica Cetinje

U ljetnjoj

školi „Mladi rendžeri”, imao sam priliku da upoznam kako i teoretski i praktički možemo čuvati prirodu, kao i sami posao rendžera. Kroz aktivnosti koje smo imali, naučili smo dosta toga što nećemo lako zaboraviti. Naučili smo koliko je važno čuvati prirodu, i koliko je težak posao rendžera, i sad kad god posjetimo opet neki nacionalni park, znaćemo koliko poštovanja zaslužuju. Program je bio interaktivan i edukativan, i predložio bih ga svakome ko voli prirodu.

Stanko Kaluđerović, Prijestonica Cetinje

Moje

iskustvo sa programom

„mladi rendžeri” je neopisivo lijepo.

Očekivanja su mi i više nego ostvarena. Kao gimnazijalka upoznata sam sa mnogim informacijama, ali ovaj program mi je pružio puno više interesantnih oblasti i činjenica. Najzanimljiviji dio kampa bio mi je kada smo se dijelili u grupe koje su imale drugačije cjeline. Meni je dopala cjelina o pticama. Tu smo dvogledom posmatrali različite vrste i bilježili na latinskom njihova imena. Naučila sam mnogo stvari o pticama koje nijesam znala: kukavica polaže jaja u gnijezdo drugih ptica, neke ptice mogu da se kamufliraju i uklope u prostor, orao čupa svoje perje i tako pravi termo gnijezdo... Pored toga posjetili smo i Biogradsko jezero u Kolašinu, koje krasi lijepe i guste šume kao i divna priroda. Proširili su nam znanje o tome kako ga očuvati. Sve to ne bi bilo u potpunosti interesantno bez novih prijatelja, kako iz Crne Gore tako i iz Bosne i Hercegovine, a takođe i koordinatore koji su nam pružili sve to.

Mina Jablan, Prijestonica Cetinje

Finansira
Evropska Unija

#ReLOaD

Program „Mladi rendžeri u zaštićenim područjima Dinarskog luka” razvijen je u okviru projekta “Aktivni mladi za zaštitu prirode” kojeg realizuju Parkovi Dinarida i Udruga Dinarica u okviru Regionalnog programa lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu 2. ReLOaD2 finansira Evropska unija, a sprovodi Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP). Sadržaj i nalazi predstavljeni u Programu su isključiva odgovornost Parkova Dinarida i ne odražavaju nužno stavove donatora.

